

REGU § 31

Återrapportering av uppdrag. Organisation kring och analys av 30-årig kalkbrytning och cementtillverkning utifrån regional utvecklingsstrategi

Ärendenummer: RS 2023/1992

Regionalt utvecklingsutskotts beslut

- Ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande.
-

Sammanfattning

Heidelberg Materials arbetar för närvarande med ett flertal processer med målet att säkra en fortsatt och utökad drift av kalkstenbrytning och tillverkning av cement vid anläggningen i Slite. Bolaget planerar för en fortsatt verksamhet som bland annat förutsätter ett långt (30-årigt) utökat täktillstånd, utbyggnad av cementfabriken med koldioxidavskiljning (CCS-anläggning), ny detaljplan för fabriken som angränsar till samhället samt ombyggnad av kajanläggning. Under inledningen av år 2025 genomfördes huvudförhandling i mark- och miljödomstolen gällande täktverksamheten. För Region Gotland finns det ett behov av att få en bild av hur den planerade verksamheten kan påverka de verksamheter som regionen ansvarar för, men också vilka effekter den kan ha på den framtida samhällsutvecklingen lokalt inom området och för Gotland som helhet.

Regionstyrelsen har 2023-09-27 (RS 2023/1992) gett regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att säkerställa att det finns en organisation för samt tas fram en analys kring vad 30-årig kalkbrytning i Slite kan innebära för Gotland utifrån målen i den regionala utvecklingsstrategin.

För att säkerställa att det finns en *organisation* för uppdragets genomförande, har regionstyrelseförvaltningen dels nyttjat egna personella resurser, men förvaltningen har också tagit hjälp av samhällsbyggnadsförvaltningen som har genomfört en utredning kring förväntad påverkan på lokalsamhället Slite.

Förvaltningen har med stöd av dessa resurser utrett på vilket sätt och i vilken omfattning en långsiktig verksamhet med kalkbrytning, cementtillverkning, koldioxidavskiljning, transporter och andra förknippade verksamheter, skulle komma att påverka samhällsutvecklingen, lokalt och regionalt. En utgångspunkt i arbetet har varit att värdera effekterna av fortsatt kalkbrytning utifrån relevanta mål för år 2027 i genomförandeprogrammen för den regionala utvecklingsstrategin. Sammantaget görs bedömningen att 14 mål av genomförandeprogrammens totala 31 mål till år 2027 är relevanta och bör inkluderas i uppdraget. Fördelningen per genomförandeprogram ser ut enligt nedan (relevanta av totalt antal mål):

- Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi (5 av 8 mål).
- Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland (1 av 7 mål).
- Näringslivets förutsättningar och innovation, (8 av 16 mål).

Utgångspunkten för uppdraget har varit följande två olika scenarion:

1. Scenario A - Bolaget beviljas tillstånd och verksamheten byggs ut enligt plan.
2. Scenario B – Bolaget ges inte sökta tillstånd och verksamheten upphör.

I den rapport som samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram dras följande slutsatser:

”Båda scenarierna innebär både möjligheter och utmaningar för Gotlands framtida utveckling. Om verksamheten får tillstånd att fortsätta kommer det att bidra till ekonomisk stabilitet och sysselsättning, men det kan också innebära miljömässiga utmaningar och konkurrens med andra näringar såsom turism. Samtidigt kan det skapa möjligheter för Gotland att utvecklas som en föregångare inom ”klimatanpassad industri”.

Om kalkbrytningen däremot upphör kan det på kort sikt leda till ekonomiska svårigheter och arbetslöshet, men på längre sikt ge möjligheter för en omställning till mer hållbara näringar som förnybar energi och turism. Gotland skulle behöva stöd och investeringar för att hantera denna övergång, men det kan i slutändan leda till en mer diversifierad och motståndskraftig ekonomi.”

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningens sammanvägda bedömning är att den verksamhet som Heidelberg Materials planerar för de kommande 30 åren kan bidra till ett antal positiva såväl som negativa effekter för Gotland. De frågeställningar som uppstår är emellertid komplexa och svaren beror ofta på ett antal olika samverkande faktorer. Den aktuella JTP Groundwork-rapporten kommer att vara en viktig utgångspunkt när det gäller fortsatta diskussioner och arbete kring exempelvis arbetsmarknadseffekter. Det i sin tur har bäring på ett antal andra områden såsom bland annat näringslivsutveckling, kompetensförsörjning och bostadsförsörjning. Det måste dock påpekas att JTP-rapporten, förutom långsiktig kalkstensbrytning i Slite, även omfattar och utreder konsekvenser av ett antal andra aktuella industriprojekt på och omkring Gotland. Flertalet av dessa industriprojekt hänger intimt samman och har ett inbördes beroende. Att genomföra en studie av endast ett av de planerade projekten anser förvaltningen inte ger förutsättningar för att skapa en rättvisande helhetsbild, inte ens för lokalorten Slite.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen beslutar att godkänna denna rapportering av uppdraget *”Säkerställa att det finns en organisation för samt tas fram en analys kring vad 30-årig kalkbrytning i Slite kan innebära för Gotland utifrån målen i den regionala utvecklingsstrategin”* och att avsluta uppdraget. Det fortsatta arbetet med att studera effekter och konsekvenser av planerade industriprojekt

på och omkring Gotland, tas lämpligen omhand i olika processer inom ramen för regionstyrelseförvaltningens ordinarie uppdrag.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Malena Bendelin, enhetschef, regionstyrelseförvaltningen och Christian Hegardt, projektledare, samhällsbyggnadsförvaltningen.

Ordförande föreslår att ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande med hänsyn till att regionstyrelseförvaltningen ska ge inspel kring formulering av nytt uppdrag relaterat till ärendet.

Ordförande ställer proposition på eget förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Samhällsbyggnadsförvaltningens utredning 2025-02-21
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-25

Skickas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen